

Stockholm den 2021-06-30

Till

Utbildningsdepartementet

Attentions remissvar på ”Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven” SOU 2021:11. Slutbetänkande av utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven.

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, ASD/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har omkring 15 000 medlemmar och ett 50-tal lokala föreningar runt om i landet.

Inledande kommentarer

Riksförbundet Attention har tagit del av slutbetänkandet av utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven, som behandlar för oss mycket viktiga frågor.

Som vi även lyfte i vårt remissvar av delbetänkandet *En annan möjlighet till särskilt stöd. Reglering av kommunala resursskolor* har mellan fem och sju procent av alla elever i skolan någon form av NPF-problematik, vilket motsvarar runt två elever i varje klass. Dessa elever har ofta behov av någon form av stöd, såväl pedagogiskt som socialt, för att kunna nå skolans mål. De utgör också en majoritet av de elever som behöver stöd i form av placering i resursskola. Att många av dessa elever idag går ut ur svensk skola utan att uppnå skolans mål är otroligt problematiskt för eleven, vårdnadshavaren och i slutändan också hela samhället. Dessutom är det ett misslyckande för Sverige. Vi har skolplikt och krav på att alla barn och unga i Sverige ska gå grundskolan, trots det tillåts en alltför stor grupp lämna grundskolan utan fullständig utbildning. Detta sker dessutom trots att skollagen tydligt säger att alla elever ska ges möjlighet att uppnå skolans mål och få den hjälp och det stöd som krävs för att uppnå sin fulla potential. Misslyckandet läggs på den enskilda eleven och dennes vårdnadshavare snarare än på det system som omöjliggör för dessa unga att klara av studierna.

Attention skolplattform utgår från att det ska finnas en fungerande skola för alla, där alla elever med eller utan funktionsnedsättning ska ges samma möjligheter att utifrån sina förutsättningar nå skolans mål. Vi menar att det är viktigt att det finns en inkluderande tanke i skolans förhållande till det samhället vi lever i. Elever med NPF kommer gå ut skolan och ska fungera tillsammans med individer utan diagnos i ett och samma samhälle.

Attention vill även lyfta vikten av en fungerande skola för alla de vårdnadshavare som idag måste ta ansvar för det havererade skolsystem som deras barn tvingas igenom. Många anhöriga tvingas själva ta ett stort ansvar för barnets lärande, ofta på bekostnad av arbete, hälsa och sociala relationer. Vi vet att många av vår målgrupps anhöriga är i, har varit eller riskerar att hamna i utmattning och egen psykisk ohälsa.

I en enkät som vi skickade ut inför skolstart hösten 2020¹ uppgav knappt 77 procent av de svarande vårdnadshavarna till elever med NPF att de känner oro inför att barnet inte ska få den hjälp som hen behöver för att nå målen och 68 procent känner oro inför att barnet inte vill gå till skolan. Elevhälsan är en otroligt stor del av elevens allmänna välmående och vi ser positivt till att utredningen har stort fokus på att förstärka elevhälsans roll i skolans arbete mot att alla elever ska få möjlighet att nå skolans mål. Särskilt då vi vet att vår målgrupp inte bara har svårigheter med att få rätt pedagogiskt stöd utan de har också större risk att utveckla psykisk ohälsa, bli utsatta för mobbing eller andra kränkningar samt våld. I detta arbete är elevhälsan otroligt viktiga i att kunna se och identifiera riskfaktorer i tid och ge stöd innan problematik eskalerar.

Attention vill också tycka på vikten av att efter pandemin verkligen genomföra generösa satsningar på skolan i stort, men särskild den grupp av elever som redan innan pandemin hade låg måluppfyllelse och stora behov. Attentions enkät om vår målgrupps påverkan av året med pandemin² visar tydligt att den grupp av elever som tidigare haft svårt att få rätt hjälp och stöd i skolan har fått det ännu tuffare och att den så kallade utbildningsskuld som uppstår riskerar att slå extra hårt mot individer som redan har svårt att klara skolan. Attention vill här understryka att skulden för detta haveri aldrig får läggas på eleven. Om lösningar för att ta igen förlorad skoltid läggs som exempelvis sommarskola eller liknande så måste det finnas garantier för att eleverna får tillräckligt stöd, i små grupper med stor lärarnärvaro.

Attentions allmänna kommentarer kring utredningen

Den bild som målas upp i och med utredningen visar att det återstår mycket arbete för att svenska skolan ska bli jämlik och verkligen möjliggöra att alla elever får förutsättningar att uppnå sin fulla potential, både pedagogiskt och psykosocialt.

Allmänna kommentarer till utredningens kapitel 3-5 samt kapitel 8.

Attention håller förvisso med utredningen i att Skollagen (2010: 800) understryker att alla elever ska få den hjälp och stöd de behöver för att nå skolans mål. Dock framgår det med tydlighet även i utredningens egna undersökningar att det i praktiken inte är fallet. Nästan 15 % av alla elever går ut grundskolan utan gymnasiebehörighet. Attention vet att många elever med NPF tillhör den gruppen elever. Det framgår vidare av utredningen att elever inte får rätt insatser anpassade utifrån elevens behov, att stödinsatser utgår ifrån en uppfattning om att

¹ Elever med adhd och autism våndas inför skolstart, debattartikel av attention, publicerad på Altinget.se, 2020-08-17. <https://attention.se/2020/08/17/attention-elever-med-adhd-och-autism-vandas-infor-skolstart/>

² "Det mesta har ställts in" – hur covid-pandemin har påverkat personer med NPF och deras anhöriga, Riksförbundet Attention 2021-05-31. https://attention.se/wp-content/uploads/2021/05/rapport_corona-enkaten-2021-05-31.pdf

problemen ligger hos den enskilda eleven och dessutom att de insatser som ges sätts in alldeles för sent. Trots denna redovisning från utredningens sida om hur dessa elever faktiskt inte går i skolan med samma förutsättningar som barn utan stödbehov så lägger utredningen inte fram några lagförslag för att förändra situationen, med just hänvisning till att skollagen redan anger att eleverna ska få det stöd de behöver.

Attention vill tydligt poängtera att skollagen nu har funnits i 10 år men situationen för många elever har under denna period allvarligt försämrats och är nu katastrofal. Det är tydligt att vissa grupper slås ut ur svensk skola och riskerar att hamna i ett, i värsta fall, livslångt utanförskap där föräldrar och anhöriga tvingas ta ett otroligt stort ansvar när samhället sviker. Vi anser att det är av yttersta vikt att regeringen tydligt signalerar att skollagen måste tas på allvar.

Det är oacceptabelt att situationen fått fortgå och att det inte läggs fram skarpa förslag på ökat utkrävande av ansvar för skolhuvudmännen. Utredningen menar att ytterligare lagförslag skulle kunna minska skolornas möjlighet att anpassa åtgärder till lokala förutsättningar. Tyvärr ser Attention att många skolor och huvudmän inte lever upp till skollagen som det nu är och vi ser därför ett stort behov av att ytterligare reglera stödinsatser och åtgärder, trots att de eventuellt kan påverka flexibiliteten för skolorna. Vi vill se tydligare skrivningar i lagen gällande huvudmannens ansvar för att alla elever faktiskt får det stöd som de behöver. Bland annat anser vi att det bör införas tydligare krav på huvudmannens strategiska arbete gällande stödinsatser och extra anpassningar för elever som är i behov av det. Vi önskar också att det införs tydligare tidsangivelser gällande huvudmannens ansvar att sätta in beslutade insatser. Många av de ärenden som avgörs i juridiska processer handlar just om bristande insatser och att det tagit alldeles för lång tid att sätta in dessa.

Attention har länge påpekat det som utredningen konstaterar, att det generellt inte finns någon tydlig uppföljning eller utvärdering av de insatser som ges, varken på den enskilda skolan eller på kommunnivå. Vi anser att krav på systematiskt strategiskt kvalitetsarbete kring elevers utveckling mot målen bör förtydligas i lag. Det måste finnas en plan och strategi över hur elever ska få hjälp att nå målen samt ett strategiskt arbete som utgår från att utvärdera vad som fungerar och vad som inte gör det. Grunden för varje elevs fortsatta liv läggs i skolan, det är ett otroligt ansvar och det minsta man kan begära är att åtgärder utvärderas så att framgångsrika metoder används och insatser utan resultat mönstras ut. Elever ska inte kunna genomgå en hel skolgång med insatser och extra resurser och ändå inte klara skolans krav. För att effektivt kunna mäta hur elever med funktionsnedsättningar faktiskt klarar skolan måste dessa elever finnas med i mätningarna. I och med att vi i dagsläget inte har statistik kring hur det går för elever med funktionsnedsättning kan vi inte mäta om åtgärder ger resultat det vill säga om situationen blivit bättre eller sämre. Utan statistik på området kan vi inte heller veta hur Sverige lever upp till artikel 24 i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Attention ser därför behov av att regeringen tillsätter utredning om hur statistik kring elever med funktionsnedsättningar kan samlas in på ett ansvarsfullt sätt som skyddar integriteten men samtidigt möjliggör en nationell strategisk uppföljning kring hur elever med funktionsnedsättningar har det i svensk skola.

Vi önskar även se ett förtydligande kring Skolinspektionens kontrollfunktioner. Vi önskar att myndigheten ska ges utökade möjligheter att granska och kräva förändringar. Många av Attentions medlemmar vittnar bland annat om att det vite som Skolinspektionen kan besluta om i praktiken leder till att elevernas möjligheter till stöd försämras på grund av mindre resurser till elever. Vi anser att regeringen måste undersöka andra åtgärder som myndigheten

kan använda sig av för att öka efterlevnad av lagen och främja det preventiva syfte som myndighetens granskning och beslut ska ha gentemot skolor och huvudmän.

Vi ser också att det måste tillföras mer resurser både till Skolinspektionen samt kommuner och skolans huvudmän. Skolinspektionen måste få mer resurser att initiera egna granskningar och dessutom genomföra informationsinsatser riktade till skolor utifrån de granskningar som genomförts av myndigheten. Som det ser ut nu handlar det ofta om att vårdnadshavare själva måste ha kunskap och förmåga att initiera ärende hos Skolverket, något som ofta gynnar redan resursstarka och direkt missgynnar resurssvagare grupper. Dessutom berättar många medlemmar om att de tvingats göra flertalet anmälningar till Skolinspektionen innan något händer vilket vittnar om att de åtgärder som Skolinspektionen har inte är tillräckliga för att fungera preventivt, vilket bör vara syftet med de sanktioner som Skolinspektionen har till sitt förfogande. Vi ser behov av att regeringen ser över de sanktionsmöjligheter som Skolinspektionen nu har och hur de används. Det är av yttersta vikt att regeringen tydligt markerar att skollagen ska följas.

Huvudmännen måste få tillräckligt med resurser för att kunna genomföra strategiskt kvalitetsarbete. All personal måste ha kunskap om NPF och lågaffektivt bemötande samt ha kännedom om skolans strategiska kvalitetsarbete. Det kräver satsningar på vidareutbildning och kunskapslyft för all skolpersonal. Det behövs också som utredningen skriver tydligare krav på kontinuerligt arbete med att skolans personal får ta del av och använda sig av ny forskning och praktik.

Utredningen bedömer att de skrivningar som finns i lagtext och förordningar kring rektorns ansvar redan nu är tydliga kring rektors ansvar. Dock anser Attention i och med hur situationen ser ut kring samverkan mellan elevhälsa och övrig personal, att det finns behov av att göra lagstiftningen än tydligare gällande rektorns ansvar för att skolan har en fungerande samordning och samarbete mellan elevhälsan och skolans övriga personal. Framför allt vill vi här hänvisa till vår tidigare kommentar om utökade möjligheter till Skolinspektionen att kontrollera och besluta om påföljder när lagen inte efterföljs.

Särskilt om systematiskt kvalitetsarbete

Utredningen finner att en lagreglering kring att elevhälsans personal alltid ska involveras i skolans systematiska kvalitetsarbete vore onödig detaljstyrning. Attention vänder sig mot detta och ser det som en nödvändighet utifrån rådande situation i skolan. Som det ser ut idag, vilket också presenteras i utredningen, finns stora brister i skolans strategiska kvalitetsarbete. Vissa skolor bedriver knappt något systematiskt kvalitetsarbete alls. Attention instämmer i utredningens konstaterande att kompetensutveckling och tillgång till stödmaterial är viktigt men menar att det inte motsätter att man också förtydligar i lagtext att elevhälsan alltid ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet. Vi vill också understryka vikten av att statistiskt kunna följa upp hur det går för elever med funktionsnedsättning i skolan och vi anser att regeringen bör se över möjlighet att samla in nationell statistik kring detta.

Särskilt om elevassistentens roll

I kapitel 8 beskriver utredningen elevassistentens roll. Attention vill här påpeka att elevassistenter är något som är vanligt förekommande både i grund- och gymnasieskola samt grund- och gymnasiesärskola. Vi ser därför behov av att elevassistenterna inom både grund och gymnasieskola samt grund- och gymnasiesärskola får rätt utbildning, förutsättningar och har rätt kompetens att arbeta med de barn som har behov av extra stöd. Vi ser även ett stort behov av en genomlysning i stort över elevassistentens roll och kunskapskrav. Allra minst måste de få fortbildning kring den problematik som barnen som de ska stötta har. Att många

elever med NPF får en elevassistent kräver också att elevassistenten har förståelse för hur man ska stötta och agera gentemot en elev med sådana funktionsnedsättningar. Annars är stödet kontraproduktivt. Vi menar att elevassistenter förutom utbildning också bör ges riktad handledning kring NPF från personal som har kunskap och kompetens kring frågorna, exempelvis specialpedagog. Handledningen bör vara konkret och återkommande där elevassistenterna får möjlighet att utvecklas och växa i sin roll och där de enskilt med handledare och i grupp kan utbyta erfarenheter och utvärdera deras arbetssätt och agerande.

Orsakerna till att elever med behov inte får rätt anpassningar och stöd är flera, men Attention ser ett stort behov av en översikt över vilka inom skolans personal som faktiskt sätts på ansvaret att undervisa denna grupp elever som har särskilda behov. Elever med behov av stöd måste få stöd av utbildad personal med pedagogisk kompetens och kunskap kring funktionsnedsättningens styrkor och begränsningar. Vi vill se krav på att all personal som ska arbeta med elever med behov av extra stöd ska få det stödet av utbildad och kompetent personal.

6.3.4 Ansvarsfördelning mellan myndigheterna

Attention vill understryka att SPSM bör ges större möjligheter till aktiva stödinsatser till skolor och skolhuvudmän. SPSM är den skolmyndighet som har specialkunskapen kring stöd för elever med särskilda behov. Som utredningen skriver är det viktigt att skolmyndigheterna samverkar i frågor som rör särskilt stöd och anpassningar och att det finns en enhetlighet mellan myndigheterna. Dock anser Attention att SPSM bör få ett större erkännande än vad de nu har kring frågor som ligger inom deras specialområde. Attention anser att SPSM bör ges mer övergripande ansvar att stötta och ta fram underlag till skolor och huvudmän kring specialpedagogisk kunskapspridning och utveckling samt stöd.

6.4.1 Krav på specialpedagog eller speciallärare inom elevhälsan.

Utredningens förslag: *För elevhälsans specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till specialpedagog eller speciallärare.*

Attention ser utredningens förslag om krav på specialpedagog eller speciallärare inom elevhälsan som en självklarhet och tillstyrker förslaget.

6.4.2 Förbättrade möjligheter till vidareutbildning till specialpedagog och speciallärare.

Utredningens förslag: *Statsbidraget för fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser och för speciallärarutbildning inom Lärarlyftet ska förstärkas med 60 miljoner kronor 2022, 75 miljoner kronor 2023–2024 och 50 miljoner kronor från och med 2025. Statens institutionsstyrelse ska omfattas av möjligheten till statsbidrag för denna fortbildning.*

Attention tillstyrker utredningens förslag. Vi vill understryka hur viktigt det är att Skolverket tar ansvar för att föra ut information om möjligheten till satsningarna och uppmuntrar huvudmännen att låta personal vidareutbilda sig. Attention är mycket positiva till att även statens institutionsstyrelse (SiS) får ta del av statsbidrag för sådan fortbildning. Många av de barn och unga som bor på SiS-boenden och får skolgång genom SiS har någon form av NPF. Dessa barn befinner sig i ett dubbelt utanförskap och vi vet att de ofta har många skolavbrott och är i extra risk för ofullständig skolgång.

6.4.3 Följa utvecklingen av utbildningsbakgrund bland kuratorer inom elevhälsan.

Utredningens förslag: *Skolverket ska ges i uppdrag att följa utvecklingen av utbildningsbakgrund bland personer som arbetar som kurator i skolväsendet.*

Attention tillstyrker förslaget.

6.5.1 Förlängning av statsbidrag för Specialpedagogik för lärande.

Utredningens förslag: *Statsbidraget för kompetensutvecklingsinsatsen Specialpedagogik för lärande ska förlängas med tre år, det vill säga 2024–2026, och för de åren tillföras 81 miljoner kronor per år.*

Attention är positiva till satsningar på specialpedagogiska insatser för undervisande skolpersonal och ser positivt på att det ges ut statsbidrag för att underlätta sådana utbildningsinsatser. Dock har Attention varit kritiska till hur satsningen specialpedagogik för lärande genomfördes av Skolverket då vi anser att den inte i tillräcklig utsträckning täcker in hur stödinsatser och pedagogiska insatser kan utformas för elever med NPF. Detta trots att dessa elever utgör en mycket stor grupp av de elever som har särskilda behov och där lärare upplever att de har för dålig kunskap och kompetens kring hur de ska agera. Något som också konstaterats i utredningen. Attention önskar därför att SPSM får i uppdrag att vidareutveckla utbildningsinsatsen utifrån deras om specialpedagogik riktat mot stöd för barn med NPF.

6.5.2 Bättre stöd för förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Utredningens bedömning: *Skolverket bör se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Översynen bör i relevanta delar göras i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten, Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Över- synen behövs särskilt i följande insatser eller material:*

- *Insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen som riktar sig till huvudmän och rektorer.*
- *Stödmaterialen om särskilt stöd, extra anpassningar och åtgärdsprogram.*
- *Vägledning för elevhälsan.*

Attention instämmer i utredningens bedömning att skolmyndigheterna bör se över relevanta befintliga kompetensinsatser och stödmaterial och utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling. Dock anser Attention att uppdraget bör ges till SPSM då de är den skolmyndighet som har störst kompetens inom specialpedagogiska insatser. SPSM kan i sin tur, i relevanta delar, samverka med Skolverket, Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.

Attention önskar också lyfta behovet av att rektorer och huvudmän får ökad kunskap kring specialpedagogik och de grupper av elever som har svårt att nå målen. Vi önskar se specialpedagogik och särskilt kunskap kring NPF som obligatoriskt inslag i rektorsutbildningar samt i utbildningar för skolchefer.

Attention vill särskilt lyfta utredningens konstaterande att det i stödmaterialen om extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram bör tydliggöras huvudmannens och rektorns ansvar för att se till att det finns tillräckliga resurser att utveckla inkluderande lärarmiljöer. Attention vill också tillägga att vi önskar se ett generellt förtydligande kring huvudmannens

och rektorns ansvar för det systematiska arbetet med att se till att alla elevers behov tillgodoses.

6.5.3 Bättre kunskap om vårdgivaransvaret.

Utredningens bedömning: *Skolverket bör säkerställa att hälso- och sjukvårdslagstiftningen om styrning och ledning av elevhälsans medicinska insatser berörs inom rektorsprogrammet och i skolchefsutbildningen.*

Attention tillstryker förslaget.

6.6.1 Kunskapssammanställningar om elevhälsa och stöd.

Utredningens förslag: *Skolverket ska ges i uppdrag att ansvara för att ta fram kunskapssammanställningar inom områdena elevhälsa och stöd som kan bidra till att förbättra huvudmäns, rektorers och lärares möjligheter att välja effektiva insatser. Kunskapssammanställningarna ska tas fram tillsammans med Skolforskningsinstitutet och Specialpedagogiska skolmyndigheten. I de fall det är relevant bör myndigheterna samråda med Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.*

Attention är positiva till förslaget om framtagande av kunskapssammanställningar inom områdena elevhälsa och stöd. Vi anser dock att detta uppdrag ska läggas på SPSM som redan idag ger rådgivning i frågor kring specialpedagogiska insatser till skolor, skolhuvudmän och rektorer. SPSM bör genomföra uppdraget i samverkan med Skolforskningsinstitutet och Skolverket samt om relevant samråda med Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.

6.6.2 Stöd för utredning om särskilt stöd.

Utredningens förslag: *Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska ges i uppdrag att ta fram ett stöd för den utredning som ska genomföras för att ta ställning till en elevs behov av särskilt stöd.*

Attention är positiva till förslaget men anser att uppdraget bör ges till SPSM då de har specialkompetensen kring just specialpedagogiskt arbete, dessutom blir det en tydlig markering att SPSM är den av skolmyndigheterna som bör ha huvudansvar för de specialpedagogiska uppgifterna och uppdrag. Särskilt som det under utredningen kommit fram att skolhuvudmän och rektorer inte anser att Skolverkets stöd för att kartlägga elevers behov och göra en pedagogisk bedömning är tillräckligt.

Attention vill poängtera hur otroligt viktigt det är att elever med behov av stöd och anpassningar får dessa i tid. Det är därför oerhört viktigt att lärare och rektorer har tillräcklig kunskap kring hur utredningar ska gå till och att dessa utredningar är likvärdiga oavsett vilken skola eller kommun eleven tillhör. Därför ser Attention denna fråga som essentiell i arbetet för att förbättra situationen för elever med behov och möjliggöra för dem att nå skolans mål.

7 Tillgång till Elevhälsa

Av utredningen framgår att uppdraget som tilldelats utredningen låg i att ”överväga om specialpedagogisk kompetens i elevhälsan bör omfattas av redovisningsskyldigheten” detta uppges vara svårigenomfört då det finns uppenbara svårigheter för rektor och skolhuvudmän att redovisa hur mycket tid specialpedagoger och speciallärare lägger på just elevhälsoarbetet.

Attention vill lyfta att det vore önskvärt att regeringen ser över möjligheten att reglera hur många specialpedagoger och/eller speciallärare det bör finnas per elev inom grund- och gymnasieskola samt grund- och gymnasiesärskola. Attention anser att det viktiga är att det finns tillräckliga specialpedagogiska resurser för att elever ska få det stöd och den hjälp de har behov av. Detta tillsammans med utredningens förslag 6.4.1 om krav på specialpedagog eller lärare inom elevhälsan ser vi som viktiga steg för att ökad kvalitet i utredningar kring barns behov samt att de insatser som sätts in faktiskt anpassas efter elevens behov och att de ges så snart behov uppdragats.

7.6 Förslag om obligatorisk redovisning av tillgång till personal inom elevhälsan.

Utredningens förslag: *Det ska, inom ramen för förordningen om uppgiftsskyldighet för huvudmän inom skolväsendet, vara obligatoriskt att redovisa tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.*

Attention tillstyrker till utredningens förslag.

7.7.2 En förtydligad reglering av elevhälsans uppdrag.

Utredningens förslag: *Elevhälsans nuvarande uppdrag ska förtydligas med bestämmelser om att elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och organisationsnivå samt ske i samverkan med övrig personal på skolan. Elevhälsan ska vidare bidra till skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan även samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten.*

Attention tillstyrker förslaget. Vi ser det som en självklarhet att elevhälsans arbete ska bedrivas på individ, grupp samt organisatorisk nivå. Dessutom att de ska vara aktiv del av skolans kvalitetsarbete. Vi ser glädjande på att elevhälsan vid behov föreslås samverka med hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Attention vill gärna se att utredningens förslag kompletteras med ett tillägg att även skolan som aktör kan och bör initiera SIP (samordnad individuell plan) vid behov.

7.7.3 En numerär reglering av en acceptabel lägstanivå för tillgång till elevhälsan.

Utredningens förslag: *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om det högsta antalet elever en skolläkare, en skolsköterska, en psykolog och en kurator får ansvara för.*

På förordningsnivå ska regleras att en skolläkare får ansvara för högst 7 000 elever, en skolsköterska för högst 430 elever, en psykolog för högst 1 000 elever och en kurator för högst 400 elever.

Attention har ovan föreslagit att det ska införas krav på ett minsta acceptabelt antal specialpedagoger och speciallärare per elev. Detta särskilt om utredningens förslag om reglering i numerärer av personal per elev inom elevhälsan blir aktuellt. Vår bedömning är även att skolan behöver öka tillgången till de medicinska yrkesgrupperna inom elevhälsan. Svårigheter att nå kunskapsmålen måste ses ur ett brett hälsoperspektiv. Skolans stödinsatser får inte avsedd effekt utan en helhetssyn på hälsa och tillgång till allsidiga medicinska bedömningar. Vi saknar dock tillräcklig inblick i de angivna yrkesgruppers arbete inom elevhälsan för att kunna ta ställning till det föreslagna antalet är rätt avvägt och överlåter till deras egna yrkesgrupper att bedöma vad en lägsta godtagbar nivå bör ligga. De dialoger vi fört med andra organisationer pekar dock på att gränsen för antal elever som respektive yrkesperson ska ansvara för bör sänkas ytterligare. Vi vill också betona vikten av att huvudmän och rektorer förstår vikten av att investera i ett elevhälsoarbete som integreras i

undervisningen och de långsiktiga vinster som tillgång till förebyggande insatser med ett tydligt stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet som det genererar.

8.5.1 En garanti för tidiga stödinsatser ska införas i grundsärskolan.

Utredningens förslag: *Den befintliga garantin för tidiga stöd- insatser ska utsträckas till att omfatta även elever som läser ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik enligt grundsärskolans kursplaner. Syftet med garantin är att bidra till att varje elev ges förutsättningar att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 3 i grundsärskolan respektive i årskurs 4 i specialskolan.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för huvudmän att använda nationella bedömningsstöd i årskurs 3 i grundsärskolan respektive i årskurs 4 i specialskolan.

Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram sådana nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik för årskurs 3.

Attention anser att förslaget i sig är bra, men vill poängtera att den garanti som infördes i grundskolan inte har gett önskat resultat i praktiken. Garantin har inte implementerats med gott resultat i grundskolan på grund av att skolhuvudmän och rektorer och därmed lärare och pedagogisk personal generellt inte har fått tillräcklig information och resurser att kunna genomföra garantin. Vi menar därför att regeringen och skolmyndigheterna bör som första steg göra en informationsatsning om syftet med garantin och dessutom tillhandahålla tillräckliga resurser för att den ska kunna genomföras utan att innebära en alltför stor belastning kring exempelvis lärares administration. Vi anser att första steget alltså måste vara att se till att garantin implementeras ändamålsenligt i grundskolan innan den som nästa steg ska börja omfatta även grundsärskolan. Attention vill understryka att vi ser tidiga insatser som en av de mest avgörande insatser för vår målgrupp. De elever som får tidigt stöd får också bäst förutsättningar att med rätt stöd utveckla strategier och hitta arbetsätt för en fungerande skolgång.

Angående utredningens övriga förslag under kapitel 8 om olika former av kompetensutveckling har Attention inget att tillägga utan ser positivt på satsningar på kompetensutveckling som syftar till att stärka skolpersonalens förutsättningar att arbeta med elever i behov av stöd.

Angående utredningens förslag under kapitel 9 om timplaner samt nya benämningar i grund- och gymnasiesärskola vill Attention särskilt kommentera förslag om utökade timplaner. Om exempelvis förändringar av timplaner ska göras måste det också finnas förutsättningar att kunna fullfölja förändringarna. Mer tid till teoretiska ämnen kräver också mer av eleven men särskilt av läraren att ha verktyg och förutsättningar att lära ut på ett sådant sätt att eleven kan tillgodogöra sig undervisningen. Annars finns risker att elevens lärande och betyg påverkas negativt under förutsättningar de inte själva kan påverka.

Attention tillstyrker förslagen gällande namnbyte från särskola till anpassad skola samt ändring i lagtext från utvecklingsstörning till intellektuell funktionsnedsättning.

10.3 Förslag om överklagande av beslut att inte flyttas till högre årskurs eller gå om en årskurs.

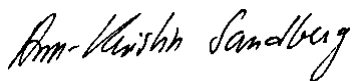
Utredningens förslag: En rektor ska få besluta att en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan ska gå om en årskurs, om elevens vårdnadshavare medger det och det med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Om det finns synnerliga skäl ska rektorn även utan medgivande från elevens vårdnadshavare få besluta att eleven ska gå om en årskurs. Ett beslut att en elev ska gå om en årskurs ska gälla för det läsår som följer närmast efter beslutet. Beslutet ska gälla även om eleven byter till en annan skolenhet. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om att en elev ska gå om en årskurs. Rektorns beslut ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Det ska framgå av avgångsintyget om det har fattats beslut att en elev ska gå om en årskurs.

Bestämmelserna i skolförordningen om att en rektor får besluta att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs och att rektorn på begäran av en elevs vårdnadshavare får besluta att en elev ska gå om en årskurs i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan ska upphävas.

Attention ställer sig positivt till förslaget. Dock är det viktigt att ett sådant beslut inte fattas lättvindigt och att utgångspunkten alltid är att skolan är ansvariga för att tillgodose de behov som eleven har för att kunna nå kunskapskraven och därmed kunna gå vidare till nästa årskurs. Förslaget förutsätter också att det finns ett välfungerande kvalitetsarbete på skolan där alla tänkbara insatser för eleven prövats och där dessa utvärderats och justerats innan ett så inskränkande beslut fattas. Det måste tydligt framgå på vilka grunder beslutet fattas och att det baserats på underlag efter ett ordentligt kvalitetsarbete.

Attention vill också understryka vikten av att skolan har en god samverkan och dialog med elevens vårdnadshavare under hela elevens skolgång. Oftast handlar det inte om en överraskning att en elev behöver gå om en årskurs utan tiden innan har föregåtts av insatser och annat stöd. Under den tiden bör skolan ha upprättat och haft god dialog med vårdnadshavarna/vårdnadshavaren så att de/denne är införstådd med anledning till beslutet. Samverkan mellan skola och vårdnadshavare är dessutom ofta avgörande för en elevs välmående och skolresultat. Vi menar att om god dialog funnit mellan skola och hemmet minskar risken att föräldrar motsätter sig ett väl underbyggt beslut om att eleven inte ska flyttas upp till nästa årskurs.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande